



## ویژگی‌های اخلاق عقل‌بنیان و متکی به توحید و ولایت

مدیر حوزه‌های علمیه با بیان اینکه اخلاق عقل‌بنیان و متکی به توحید و ولایت اساس نگاه بزرگان ما به اخلاق و متخذ از قرآن و سنت است....

مدیر حوزه‌های علمیه با بیان اینکه اخلاق عقل‌بنیان و متکی به توحید و ولایت اساس نگاه بزرگان ما به اخلاق و متخذ از قرآن و سنت است، گفت: اخلاقی که دائما به قرآن و حدیث متصل است و از آن الهام می‌گیرد؛ اخلاقی که با شور اخلاقی و احساس فرهنگی و اجتماعی همراه است و از جاذبه و هنر برخوردار باشد می‌تواند به عنوان اخلاق معیار مورد توجه قرار بگیرد.

علیرضا اعرافی به گزارش اینکنا، آیت‌الله علیرضا اعرافی؛ مدیر حوزه‌های علمیه، ۱۳ مهرماه در همایش بزرگداشت آیت‌الله ناصری اصفهانی که در مرکز فقهی ائمه اطهار(ع) برگزار شد با بیان اینکه حضرت علی(ع) در پایان خطبه قاصعه چند جمله از «خود» گفته است که هیچ شائبه‌ای جز راهنمایی دیگران ندارد، گفت: حضرت علی(ع) آنچه می‌فرمایند آینه حق است لذا به ناچار در چند مورد در نهج البلاغه از خود گفته‌اند؛ خودی که فانی و محو در خداوند است. ایشان در این خطبه قله بندگان خدا را توصیف کرده است و آیت‌الله ناصری هم در دامنه این قله جذابی است که مولا ترسیم و تصویر کرده‌اند.

وی افزود: اولین ویژگی بندگان واقعی خدا این است که این افراد مرارت‌ها و سرزنش‌ها را برای خدا تحمل می‌کنند زیرا در مواردی گذشتن از جان و مال راحت‌تر از گذشتن از عرض و آبرو است. طعنه‌ها و ملامت‌ها برای انسان دشوار است ولی چون در راه خداست آسان می‌شود؛ انسان‌هایی که در جهاد الهی شرکت می‌کنند بذل جان و مال و آبرو برای راهنمایی و هدایت خلق برای آنان آسان است؛ لذا امیرمؤمنان فرمودند: من از کسانی هستم که **وَلَا تَأْخُذُهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَّيْمٍ**.

اعراف‌بیان کرد: ویژگی دیگر این افراد آن است که سیمای آنان سیمای صدیقین و سخنشان سخن خوبان و نیکان است؛ ایشان پرچم هدایت در روز هستند زیرا شب آنان با ذکر و یاد خدا آباد است(عمار الیل و منار النهار)؛ اگر انسان در شب، غافل نباشد و دل زنده داشته باشد و به عبادت خدا مشغول شود، موجب نفوذ کلام و پیشبرد جهاد تبیین و تبلیغ است. چنین افرادی، قلوبشان در بهشت است و جسمشان مشغول عمل است. مرحوم آیت‌الله جعفری فرموده است که استاد ما در آخرین لحظات عمر دیدم که چشم به ابدیت دوخته بود.

مدیر حوزه علمیه با بیان اینکه آیت‌الله ناصری این مسیر را پیموده بود، اضافه کرد: بنده توفیق اندکی برای بهره‌گیری مستقیم داشتم ولی از دور با آثار و گفتارشان آشنا بودم و چندباری هم که محضرشان رفتم شیفته ایشان شدم و هر کسی با ایشان نشست و برخاست داشت مجذوب می‌شد. بنده در آخرین دیدار با ایشان از او خواستم که از این به بعد بیشتر به قم بیاید تا حوزه قم از وجود شما بهره‌مند شوند ولی توفیق میسر نشد. عقب ماندگی حوزه در زمینه اخلاق

اعراف‌بیان با اشاره به اخلاق معیار در حوزه برای عموم حوزویان و جامعه، تصریح کرد: اخلاق در حوزه به دو قسم نظری و عملی قابل تقسیم است؛ ما با وجود میراث بسیار خوبی که در زمینه اخلاق داریم و منابع و تاریخ ما لبریز از اخلاق و چهره‌های نورانی اخلاق است ولی باز در این زمینه کاستی و تاخیر داریم؛ اگر در اخلاق با همان منهج قوی فقهی وارد می‌شدیم امروز دستاوردهای بزرگ اخلاق و معرفت اسلام غنی‌تر و قابل‌عرضه‌تر به جهان بود. این راهی است که باید بزرگان و صاحب‌نظران ما برای توسعه مرزهای علوم اخلاقی و معرفتی بردارند.

وی ادامه داد: در حوزه اخلاق نظری ما با مبانی خودمان می‌توانیم به نیازهای فراوانی پاسخ دهیم که یکی از آن‌ها، فلسفه اخلاق است که علامه طباطبایی و شهید مطهری و علامه مصباح آن را پیمودند و این مسیر نیاز به تلاش و مجاهدت علمای حوزه دارد. مسئله دیگر رابطه اخلاق و فقه است که باید در فقه اخلاق مذاقه بیشتری شود و دیگر اینکه در گسترش دانش اخلاق هم مباحث نظری بیشتری لازم و هم نیاز به روش‌های خودسازی داریم که این روش‌های اجتهادی برای تربیت دیگران داریم.

اعراف‌بیان افزود: جامع السعادات وقتی فضیلت و رذیلت‌ها را تصویر می‌کند، بسیار دقیق عمل کرده است ولی در روش‌های تخلق به فضایل و رد رذایل چند راهکار مختصر ارائه شده است و غالباً هم تکرار می‌شود، در حالی که در روش‌های تربیت و خودسازی و دگرسازی جای تولید روش‌های اجتهادی بیشتر احساس می‌شود. در کنار این‌ها بحث اخلاق کاربردی هم نیاز به مطالعات و تحقیقات بیشتر دارد.

وظیفه حوزه در نقد اخلاق سکولار

مدیر حوزه های علمیه با بیان اینکه نقد اخلاق در دنیای معاصر هم از دیگر ضرورت ها در بحث علم اخلاق است، گفت: اخلاق در غرب از بنیاد الهی و خدایی جدا شده است و اخلاق منهای دین و مبانی فکری و معرفتی مطرح شده است که اخلاق سکولار به آن گفته می شود و امری رایج شده است. نقد اخلاق سکولار و رایج در غرب از مسائل مهمی است که حوزه علمیه باید به آن بپردازد.

عضو شورای عالی حوزه های علمیه با تأکید بر اجتهاد در اخلاق، بیان کرد: مراد بنده از اجتهاد تحصیل حجت است نه فقط پرداختن به فروعات؛ ما از یک منهج بسیار عمیق و غنی برخورداریم؛ علم اصولی که به راحتی از کنار آن می گذریم، از افتخارات فکر بشر است و موشکافی های آن در بحث اخلاق هم مورد نیاز است. ما ضمن اینکه به گرایشات و شعب علوم اسلامی باید بپردازیم ولی باید به شدت به عمق عقلی و اجتهادی آن ها توجه کنیم و از عمق فاصله نگیریم.

اعراف با اشاره به اخلاق عملی، افزود: ما با گرایشات و افت و خیزهای زیاد در برنامه ها و اقدام اخلاقی مواجه هستیم و در بیان اخلاق معیاری برای عموم مردم آفات و آسیب هایی داریم؛ اولین آفت هم غفلت است یعنی طلاب و استادان و برنامه ریزان و مدیران حوزه اخلاق را امری فرعی و غیرقابل اهتمام بدانند که بنده به قصور خودم در این عرصه اعتراف می کنم زیرا اخلاق جایگاه بسیار رفیعی در تربیت یک عالم دینی دارد.

وی افزود: دومین آفت، سطحی نگری در بحث اخلاق است؛ اصولاً اخلاق عملی مبارزه با شیاطین پیچیده درونی است که نیاز به عمق و دقت دارد؛ مجاهدت با نفس باید از سطحی نگری فاصله بگیرد و اجتهاد جامع در این عرصه وجود داشته باشد؛ مقام عمل اخلاقی جهاد اکبر است و موانع فراوانی هم در مسیر وجود دارد؛ بزرگان بوده اند که راه درازی پیموده اند ولی می گویند عمق داشتن در این مسیر لازم است زیرا نگاه سطحی موجب سقوط است. مریدپروری آفت اخلاق است

اعراف تصریح کرد: آفت دیگر این است که اخلاق را از علم جدا کنیم، یعنی اگر اخلاق جای علم و پیشرفت را گرفت آفت زا است؛ بزرگان اخلاق حوزه هم کسانی بودند که دست بالایی در علوم اسلامی داشتند و آسیب دیگر هم مریدپروری و شخص محوری و توجه به شذوذات دل سپردن به افراد است. ما جز اطاعت مطلق از معصومین (ع) هیچ توصیه دیگری نداریم.

وی با بیان اینکه ریاضت سنجیده و منطبق بر شریعت لازمه اخلاق است، اظهار کرد: آفت دیگر، شریعت گریزی است؛ اخلاق باید در چارچوب شریعت معنا شود؛ مسئله دیگر عزلت و جامعه گریزی و انزوا است یعنی اخلاقی که انسان را از نقش او در مسائل سیاسی و اجتماعی بازدارد، آسیب زا است لذا اخلاق جامعه گریز و عزلت گرا آفت برای انسان است.

اعراف با بیان اینکه اخلاق هم به ظاهر و هم به باطن توجه دارد، ادامه داد: آفت دیگر فقدان شور و هیجان اخلاقی است؛ اخلاق در نهج البلاغه با ادبیات غنی و هنر فوق العاده در آمیخته است و ادبیات نهج البلاغه در بیان اخلاق آمیخته با سیاست و حکومت است که انسان باور نمی کند از یک رهبر و زعیم در رأس جامعه چنان لطایفی اخلاقی صادر شود آن هم اخلاقی که توأم با شور و شغف و معنویت است.

مدیر حوزه های علمیه ادامه داد: اخلاق عقل بنیان و متکی به توحید و ولایت اساس نگاه بزرگان ما به اخلاق و متخذ از قرآن و سنت است؛ اخلاقی که دائماً به قرآن و حدیث متصل است و از آن الهام می گیرد؛ اخلاقی که با شور اخلاقی و احساس فرهنگی و اجتماعی همراه است و از جاذبه و هنر برخوردار باشد می تواند به عنوان اخلاق معیار مورد توجه قرار بگیرد.

وی با بیان اینکه آیت الله ناصری از شاگردان علمای نجف و قم بودند، گفت: ایشان مرد مهاجرت بود و مهاجرت مقوله مهمی در تاریخ اسلام است و اگر تاریخ اسلام را ورق بزنیم مهاجرت های سرنوشت سازی را شاهد خواهیم بود که ارزش والایی داشته اند. درک استادان مختلف به ایشان جامعیت بخشیده بود همچنین سراپای وجود ایشان عمل اخلاقی بود؛ ایشان اخلاقی مردم گرا و روحیه انقلابی داشتند و مسائل انقلاب و مسائل سیاسی و اجتماعی را درک می کردند. بیان جذاب و عشق به خدا و اهل بیت (ع) به خصوص حضرت ولی عصر (عج) از دیگر ویژگی های ایشان بود.

اعراف بیان کرد: شاگردپروری و معاشرت خوب از ویژگی های ایشان بود و در عین این امور نگاه تشکیلاتی و برنامه ریزی داشت و جریان اخلاق را به صورت نهادهای علمی دنبال کرد و مدارس علمیه با صبغه اخلاق ایجاد کردند و این هم جای توجه و الگوگیری دارد.